

Bijstandwijzer 2009

PROSPECTUS

*Atlas voor gemeenten,
in samenwerking met:*

Atlas voor gemeenten
Postbus 9627
3506 GP UTRECHT
T 030 2656438
F 030 2656439
E info@atlasvoorgemeenten.nl
I www.atlasvoorgemeenten.nl

© Atlas voor gemeenten, Utrecht, 2009

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bijstandwijzer

prospectus

Inhoud

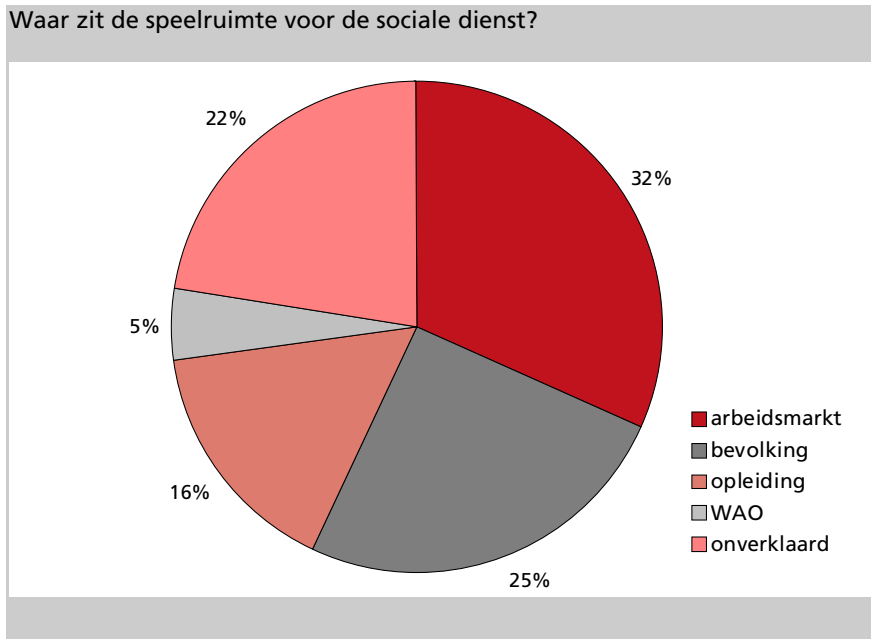
1	Kwantitatieve quick scan	5
2	Kwalitatieve quick scan	11
3	Wat kost de bijstandwijzer?	12

1 Kwantitatieve quick scan

Uit het analysemodel dat door de onderzoekers van Atlas voor gemeenten is ontwikkeld, en gepresenteerd is in de DIVOSA-WWB-monitor van 2007, blijkt dat het bijstandsniveau in een gemeente behalve uit de demografische samenstelling van de bevolking voor een belangrijk deel te verklaren is uit onderstaande factoren:

- Kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden (regionale beschikbaarheid van banen per laagopgeleiden in de gemeente)
- Kansen op de arbeidsmarkt voor hoogopgeleiden
- Aandeel arbeidsongeschikten
- Aandeel Marokkanen in de beroepsbevolking
- Aandeel Turken in de beroepsbevolking
- Aandeel Antillianen in de beroepsbevolking
- Aandeel overige niet-westerse allochtonen in de beroepsbevolking
- Aandeel laagopgeleiden in de beroepsbevolking

Gemiddeld genomen wordt 78% van het bijstandsniveau in een gemeente door die factoren bepaald. Ervan uitgaande dat de genoemde factoren op korte termijn moeilijk met beleid te beïnvloeden zijn, blijft er gemiddeld dus een beleidsruimte over van 22% van het bijstandsniveau. Onderstaande figuur laat dat zien.

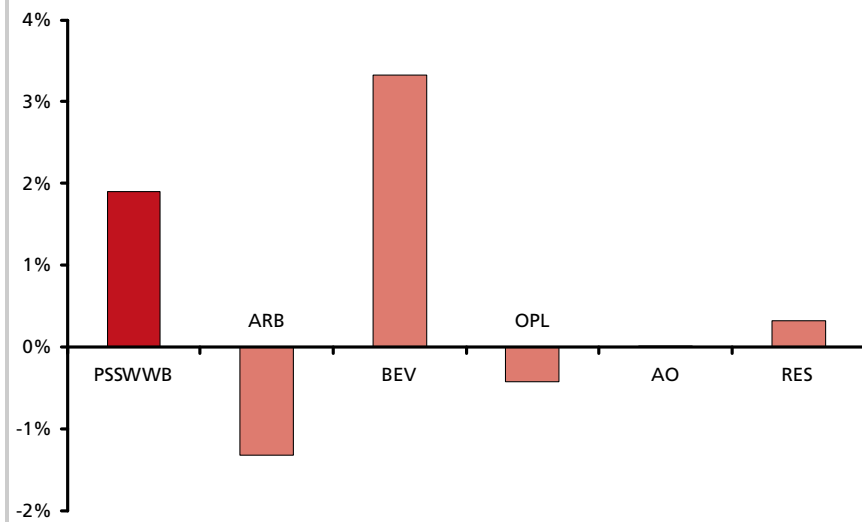

Het gaat hier echter om gemiddelden voor Nederland.

De vraag is hoe dit voor uw gemeente zit. Welk deel van het bijstandsniveau wordt verklaard door de genoemde structurele kenmerken in uw gemeenten? En welk deel niet? Ofwel: wat is de beleidsruimte? Wat is een reële ambitie?

Atlas voor gemeenten biedt een quick scan aan waarmee dat voor uw gemeente in één oogopslag duidelijk wordt. De quick scan levert allereerst onderstaand beeld van uw gemeente op (hier is een voorbeeld voor Amsterdam getoond):

Wat verklaart het bijstandsniveau van Amsterdam?

Zie de leeswijzer voor een beschrijving van de gepresenteerde indicatoren

Leeswijzer voorbeeldfiguur bijstandsniveau Amsterdam

De grafiek geeft aan wat de kansen zijn om met lokaal arbeidsmarktbeleid het bijstandsniveau terug te dringen. En vooral ook waar die kansen liggen.

PSSWWB = Gecorrigeerd bijstandsniveau (locatiecomponent)

Donkerrood staafje omhoog = bijstandsniveau is hoger dan op basis van de demografische samenstelling van de bevolking verwacht mocht worden.

Donkerrood Staafje omlaag = bijstandsniveau is lager dan op basis van de demografische samenstelling van de bevolking verwacht mocht worden.

ARB = kansen op de arbeidsmarkt (beschikbaarheid van banen)

BEV = etnische samenstelling van de bevolking

OPL = opleidingsniveau van de bevolking

AO = aandeel arbeidsongeschikten in de beroepsbevolking

RES = residu, het onverklaarde deel van de locatiecomponent die mogelijk duidt op de effectiviteit van lokaal arbeidsmarktbeleid

Lichtrood staafje omhoog = biedt verklaring voor hoog bijstandsniveau (gemeente scoort ongunstig op de betreffende factor)

Lichtrood staafje omlaag = biedt een verklaring voor laag bijstandsniveau (gemeente scoort gunstig op de betreffende factor)

Vervolgens wordt in de quick scan verder ingezoomd op de verschillende factoren die van invloed zijn op het bijstandsniveau in uw gemeente. Dat levert bijvoorbeeld inzicht op in de vraagkant van de arbeidsmarkt in uw gemeente. Hoeveel banen zijn er beschikbaar voor de laagopgeleiden in uw gemeente, hoeveel voor hoogopgeleiden en hoeveel voor jongeren? In de tabel hieronder is dat voor een aantal voorbeeldgemeenten in kaart gebracht.

Wat zijn de kansen op de arbeidsmarkt voor de inwoners van uw gemeente?

	Kansen op de arbeidsmarkt (in banen per inwoner)	Kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt (in banen per jongere)	Kansen voor hoogopgeleiden op de arbeidsmarkt (in banen per hoogopgeleide)	Kansen voor laagopgeleiden op de arbeidsmarkt (in banen per laagopgeleide)
EMMEN	0,86	0,82	0,84	0,87
HEERLEN	0,90	0,92	0,88	0,90
AMSTERDAM	1,00	1,02	0,90	1,16
ROTTERDAM	0,98	0,91	0,92	1,07

Zie het kader voor een uitleg van de gepresenteerde indicator

Kansen op de arbeidsmarkt

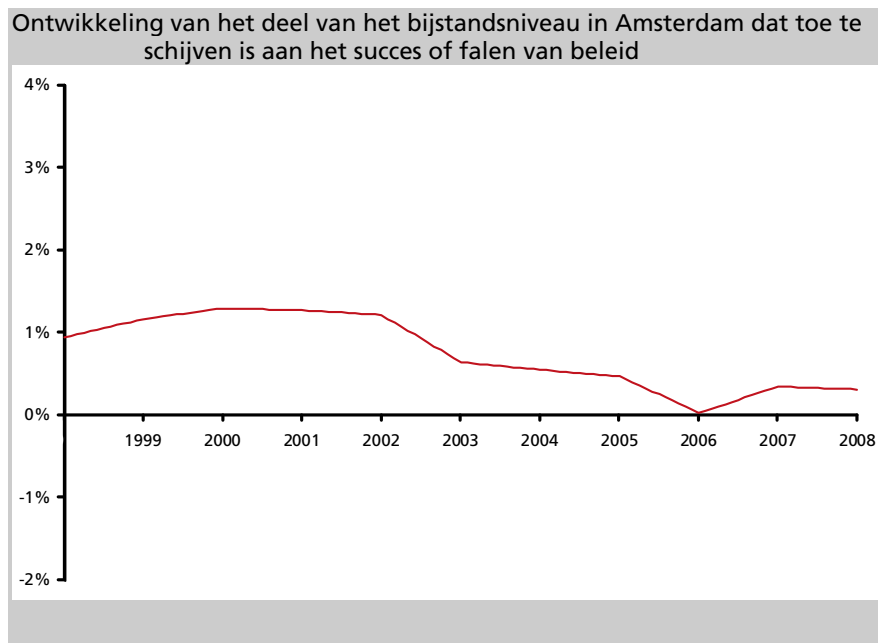
De indicator voor kansen op de arbeidsmarkt is het resultaat van een complexe berekening. Allereerst is daarvoor de beschikbaarheid van het totaal aantal banen per segment (bijvoorbeeld laagopgeleiden) genomen. De arbeidsmarkt voor de inwoners van een gemeente houdt natuurlijk niet op bij de gemeente- en regiogrenzen, veel mensen zijn bereid om voor hun werk naar een plek buiten de woongemeente te reizen. Daarom is de ruimtelijke concentratie (ruimtelijk gemiddelde) van het aantal banen genomen, gebaseerd op de gemiddelde reistijd die mensen acceptabel vinden voor het woon-werkverkeer (en die voor laagopgeleiden korter is dan voor hoogopgeleiden). Die maat drukt uit hoeveel banen er door inwoners van de gemeente vanuit de gemeente binnen acceptabele reistijd te bereiken zijn. Ofwel: het aantal banen dat voor de inwoners van iedere gemeente binnen acceptabele reistijd te bereiken is. De reistijden die hiervoor gehanteerd zijn, zijn de werkelijke reistijden per auto (rekening houdend met files) en per OV (gewogen op basis van het feitelijke gebruik van auto en OV).

Dat is echter niet hetzelfde als de kans op een baan voor de mensen in die gemeente. Dat hangt (behalve van de vaardigheden van ieder individu) ook nog af van het aantal mensen dat om dezelfde baan concurreert. Daarom is de beschikbaarheid van banen gecorrigeerd voor het aantal mensen dat om diezelfde banen concurreert. Voor iedere plek waar zich een baan bevindt is bepaald hoeveel mensen in Nederland die plek binnen een acceptabele reistijd kunnen bereiken (het ruimtelijk gemiddelde). De beschikbaarheid van banen voor is vervolgens gecorrigeerd voor het aantal mensen dat daarvoor in de markt is.

Het resultaat is de indicator 'kansen op de arbeidsmarkt'. Die indicator geeft de verhouding aan tussen het aantal inwoners (naar opleidingsniveau) in de gemeente en de beschikbaarheid van banen (dat past bij het opleidingsniveau), gecorrigeerd voor het aantal mensen van buiten de gemeente dat ook in aanmerking komt voor diezelfde banen.

Vervolgens wordt in de quick scan in kaart gebracht hoe de genoemde factoren zich in uw gemeente de afgelopen tien jaar hebben ontwikkeld. Dat levert onder andere inzicht op in de ontwikkeling van de kansen op de arbeidsmarkt voor de inwoners in de gemeente, uitgesplitst naar opleidingsniveau, de ontwikkeling van het aandeel niet-westerse allochtonen, uitgesplitst naar herkomst, en de ontwikkeling van het opleidingsniveau van de bevolking.

Die tijdreeksanalyse levert een eerste kwantitatieve inschatting op van het succes van het beleid in uw gemeente met betrekking tot het terugdringen van het bijstandsniveau. De analyse laat namelijk zien welk deel van de afname van het bijstandsniveau in uw gemeente toe te schrijven is aan succesvol beleid. Dit is dus fundamenteel anders dan eenvoudigweg de ontwikkeling van het bijstandsniveau in kaart brengen. Met deze methode wordt namelijk alleen de ontwikkeling getoond die niet veroorzaakt wordt door veranderingen in structurele economische en demografische omstandigheden, maar hoogstwaarschijnlijk toe te schrijven is aan de successen van lokaal beleid. Hieronder is daarvan een voorbeeld opgenomen voor de gemeente Amsterdam.

Bijstandwijzer

Het voorbeeld laat zien dat lokale beleidsmakers er in Amsterdam tot 2002 relatief slecht in slaagden om het bijstandsniveau terug te dringen (ruim een procentpunt van het bijstandsniveau was toen niet te verklaren uit de kenmerken van de beroepsbevolking en de arbeidsmarkt in Amsterdam). Na 2002 zijn forse verbeteringen opgetreden waarbij in 2006 het bijstandsniveau in Amsterdam het niveau bereikt heeft dat op basis van de bevolkingssamenstelling en structurele kenmerken van de stad mocht worden verwacht. Sinds 2006 is echter weer een lichte verslechtering opgetreden.

Tot slot wordt in de Bijstandwijzer gekeken naar de ontwikkeling van het bijstandsniveau ten opzichte van de totale onderkant van de arbeidsmarkt.¹ Is er sprake geweest van uitruil tussen de bijstand en bijvoorbeeld de Wajong? Of is de totale onderkant van de arbeidsmarkt in uw gemeente toe- of afgenomen?

De gegevens die gebruikt worden in de Bijstandwijzer worden per kwartaal geactualiseerd zodat de informatie steeds zo recent mogelijk is. Het is mogelijk om een abonnement te nemen op de Bijstandwijzer zodat u jaarlijks een geactualiseerde versie ontvangt en u dus steeds op de hoogte bent van de meest recente successen van uw beleid.

¹ Zie ook: Invloed op bijstand en onderkant arbeidsmarkt, in: Worstelen met invloed. Vier jaar Wet Werk en Bijstand (Divosa-monitor 2008, Divosa, Utrecht).

2 Kwalitatieve quick scan

In dit onderdeel van de quick scan wordt verkend tot welke beleidsadviezen de kwantitatieve gegevens aanleiding geven. Hierbij wordt enerzijds ingegaan op de vraag wat de gemeente kan doen aan de structurele kenmerken van het bijstandsniveau. Wat voor gevolgen hebben bijvoorbeeld investeringen in de bereikbaarheid (wegen, openbaar vervoer) voor de beschikbaarheid van banen? Wat zijn de gevolgen van het bouwen van extra koopwoningen of juist woningen in de sociale sector voor de bevolkingssamenstelling en daarmee voor het te verwachten bijstandsniveau?

Bij deze kwalitatieve analyse wordt ook ingegaan op de mogelijke keuzes in het lokale beleid rond werk en inkomen. Op basis van de kwantitatieve gegevens over de vraagkant én de aanbodzijde van de arbeidsmarkt kunnen richtinggevende uitspraken gedaan worden over de prioriteiten in het re-integratiebeleid. Moet bijvoorbeeld vooral geïnvesteerd worden in scholing en korte stages of liggen investeringen in participatiebanen meer voor de hand?

De kwalitatieve analyse is primair gebaseerd op de kwantitatieve gegevens. Daarnaast wordt kennis genomen van de lokale omstandigheden en het recente lokale beleid rond werk en inkomen via analyse van recente beleidsstukken en gesprekken met deskundigen. Dit deel van de quick scan eindigt met een aanzet voor een beleidsadvies. Desgewenst kan dit advies separaat uitgewerkt worden tot een breder gefundeerd beleidsadvies.

3 Wat kost de bijstandwijzer?

De quick scan mondt uit in een rapport in pdf-formaat. Na ontvangst van de schriftelijke opdrachtbevestiging kan het onderzoek binnen zes weken worden afgerond.

De prijs van de quick scan is afhankelijk van de omvang van uw gemeente. In onderstaande tabel is de staffel opgenomen. Aan leden van DIVOSA wordt 20% korting verleend onder de voorwaarde dat DIVOSA de resultaten van de quick scan mag gebruiken voor verder onderzoek.

Kosten quick scan 'Bijstandwijzer'		
Omvang gemeente	Standaardprijs	Aanbieding Divosa
< 20.000 inwoners	€ 6.000	€ 4.800
20.000 – 50.000 inw.	€ 8.000	€ 6.400
50.000 – 100.000 inw.	€ 10.000	€ 8.000
> 100.000 inwoners	€ 12.000	€ 9.600

De genoemde bedragen zijn inclusief overheadkosten en exclusief BTW. Er is in de begroting rekening gehouden met één bespreking met de opdrachtgever op basis van het conceptrapport. Voor aanvullende presentaties, analyses en adviezen worden afzonderlijk afspraken gemaakt. De eigendomsrechten van de gebruikte data en methodes blijven berusten bij Atlas voor gemeenten.

Tevens is het mogelijk om een jaarlijkse update van de Bijstandwijzer te ontvangen voor 70% van de oorspronkelijk prijs.² In die update worden niet alleen de gegevens geactualiseerd maar worden ook automatisch de aanvullingen opgenomen die jaarlijks aan de Bijstandwijzer worden toegevoegd.

² De prijs voor de update is exclusief presentaties en overleg.

Opdrachtverlening

Hierbij verleen ik aan Atlas voor gemeenten opdracht tot het uitvoeren van een quick scan conform de prospectus 'Bijstandwijzer'.

Ik ga ermee akkoord dat de onderzoeksresultaten voor verdere analyse worden verstrekt aan DIVOSA en ontvang 20% korting (doorhalen indien niet van toepassing).

De prijs van de Bijstandwijzer voor mijn gemeente bedraagt:

€ _____ (exclusief 19% btw)
(invullen op basis van de staffeltabel in de prospectus)

Tevens wil ik WEL / NIET tot wederopzegging een jaarlijkse geactualiseerde versie van de Bijstandwijzer ontvangen voor 70% van de oorspronkelijke prijs, zijnde € _____ (exclusief 19% btw).

Voor akkoord,

Naam:

Organisatie:

Datum:

**OPDRACHTBEVESTIGING FAXEN AAN
ATLAS VOOR GEMEENTEN
F. 030 2656439**